

موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

تحلیلی بر روند تغییرات نرخ ارز با تاکید بر سال ۱۳۹۹

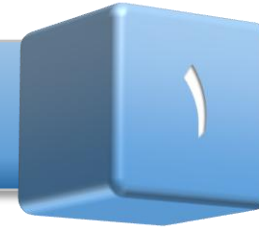
موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی
گروه پژوهش‌های اقتصاد کلان و آینده پژوهی
تهیه کنندگان: دکتر حسن ولی بیگی، دکتر سحر بشیری و
دکتر حسن حیدری
دی ماه ۱۳۹۹

سوالات

- بنمای تغییر نرخ ارز چیست؟ عوامل بنیادین و کوتاه مدت موثر بر نرخ ارز کدامند؟
- فرازونشیب های نرخ ارز در سالهای ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۸ ناشی از چه عواملی بوده است؟
- تاثیر افزایش نرخ ارز و نوسانات آن بر متغیرهای کلیدی چه بوده است؟
- چرا نرخ ارز در سال ۱۳۹۹ با تلاطمات متعددی مواجه شده و عوامل تاثیرگذار در هر کدام از فراز و فرودها چه بوده است؟
- چشم انداز نرخ ارز چیست؟

فهرست مطالب

ملاحظات نظری و کانا‌های تأسیس‌گذاری نرخ ارز بر متغیرهای بخش صمت

تحلیلی بر روند تغییرات نرخ ارز در سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۸

تحولات نرخ ارز در سال ۱۳۹۹

چشم‌انداز نرخ ارز

بخش اول:

ملاحظات نظری و کانه‌های تأسیس‌کننداری نرخ ارز
بر متغیرهای بخش صنعت، معدن و تجارت

نظام ارزی در کشور با چارچوب مقرراتی و ویژگی‌های اصلی

۱- مطابق بند «ج» ماده ۸۱ قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، نظام ارزی کشور «شناور مدیریت شده» است. نرخ ارز با توجه به حفظ دامنه رقابت پذیری در تجارت خارجی و با ملاحظه تورم داخلی و جهانی و همچنین شرایط اقتصاد کلان از جمله تعیین حد مطلوبی از ذخایر خارجی تعیین خواهد شد.

۲- مهمترین ویژگی‌های نظام ارزی کشور:

- ارز ایزاری برای کنترل تورم (کنترل اسمی ارز)
- عدم تعدیل نرخ ارز با اختلاف تورم داخلی و خارجی
- نظام چندنرخ ارز؛ یکسان سازی یا جهش‌های ناگهانی
- ملاحظات بودجه‌ای در تعیین نرخ ارز و حالت دارد
- مدیریت شناور ارز مبتنی بر نهاد‌های بازاری شکل نگرفته است

تعریف ارز

نرخ ارز: بر اساس تعریف، نرخ ارز قیمت نسبی پول ملی بر حسب پول دیگر است.

نرخ ارز نه فقط بر اساس تعادل عرضه و تقاضای ارز بلکه متأثر از انتظارات فعالین بازار از قیمت‌های آتی آن نیز است.

روند تاریخی ارزش نشان میدهد که نرخ ارز دارای یک روند تعادلی است که اقتصاد در بلندمدت بسمت آن گرایش دارد و برخی عوامل در میان مدت و کوتاه مدت منجر به انحراف نرخ ارز از روند بلندمدت آن می‌شود.

سطح نرخ ارز (تحت تاثیر عوامل بنیادین و ساختاری)

لذا رفتار نرخ ارز را می‌توان تحت
تأثیر دو دسته عوامل ذکر کرد:

نوسانات نرخ ارز (تحت تاثیر تکان‌های میان مدت و کوتاه مدت)

عوامل تاثیرگذار بر نرخ ارز

عوامل بنیادین و ساختاری

رشد نقدینگی (در ایران عمدتاً متاثر از بی نظماطمی سیاست مالی)
تراز حساب جاری با نفت (در دوران رکود و رونق صادرات نفت)
تراز حساب سرمایه (فزونی خروج سرمایه از ورود سرمایه)
سطح تولید ملی

تکانه های پولی و حقیقی
سفته بازی

نرخ بازدهی سایر دارایی های مالی
تورم انتظاری
تأمین مالی قاجاق

عوامل میان مدت و کوتاه مدت
(باعث انحراف نرخ ارز از روند بلند مدت میشود)

تحریم ها
عدم قطعیت های سیاسی و فضای کسب و کار

کانال‌های تأثیرگذاری نرخ ارز بر متغیرهای کلان

واردات (کالاهای مصرفی - مواد اولیه، واسطه‌ای و سرمایه‌ای)

کانال‌های تأثیرگذاری نرخ ارز

صادرات

رشد ابتدای سیر

- کاهش قدرت خرید مردم
- افزایش اقلام هزینه‌ای بنگاهها
- شکل‌گیری انتظارات تورمی

افزایش تورم

افزایش قیمت کالاهای
وارداتی مصرفی

افزایش نرخ ارز

ایجاد تنگناهای مالی برای بنگاهها

افزایش هزینه بنگاهها

افزایش قیمت
نمادهای وارداتی

افزایش نرخ ارز

کانال های تأثیرگذاری نرخ ارز بر متغیرهای کلان

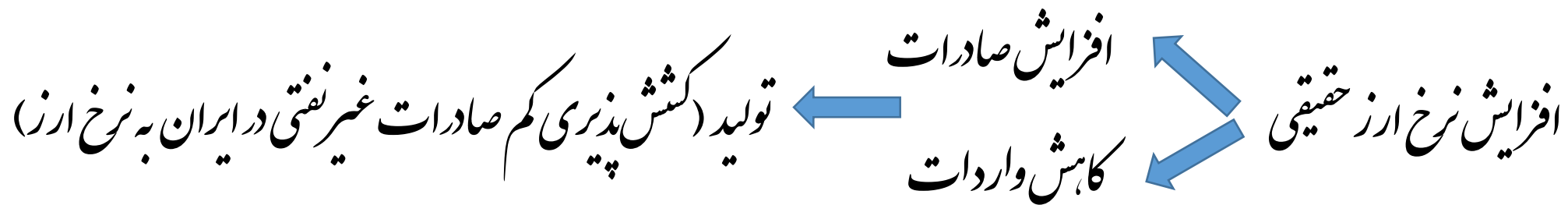
آنچه که ساختار تجارت را تغییر میدهد نرخ ارز حقیقی است و نه نرخ ارز اسمی

نرخ ارز حقیقی: نسبت قیمت خارجی به قیمت داخلی

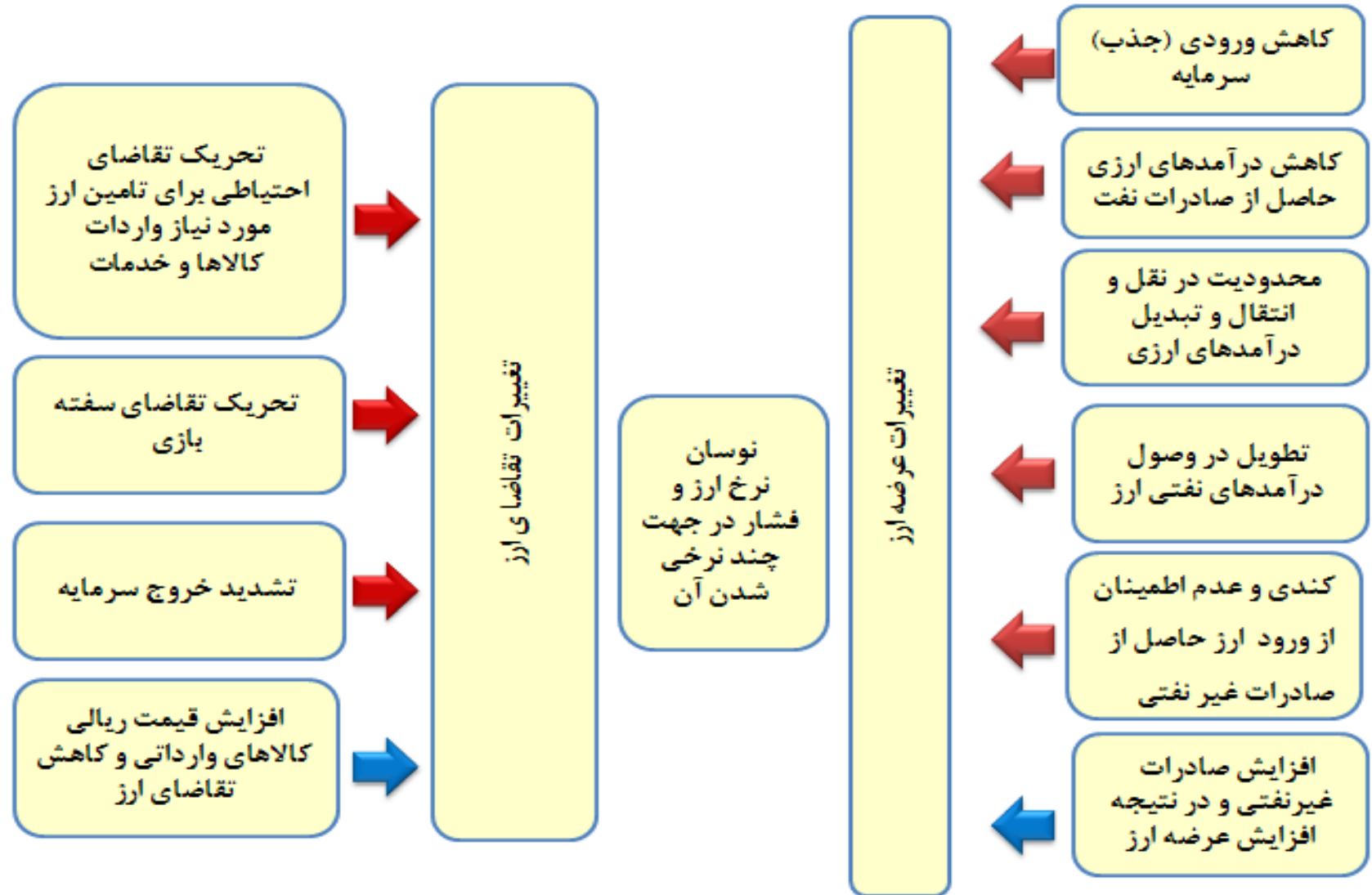
نرخ ارز حقیقی (e) برابر است با نرخ ارز اسمی (E) ضربدر
شاخص قیمت خارجی (p^*) تقسیم بر شاخص قیمت داخلی (p)

$$e = E * p^* / p$$

لذا خواهیم داشت:

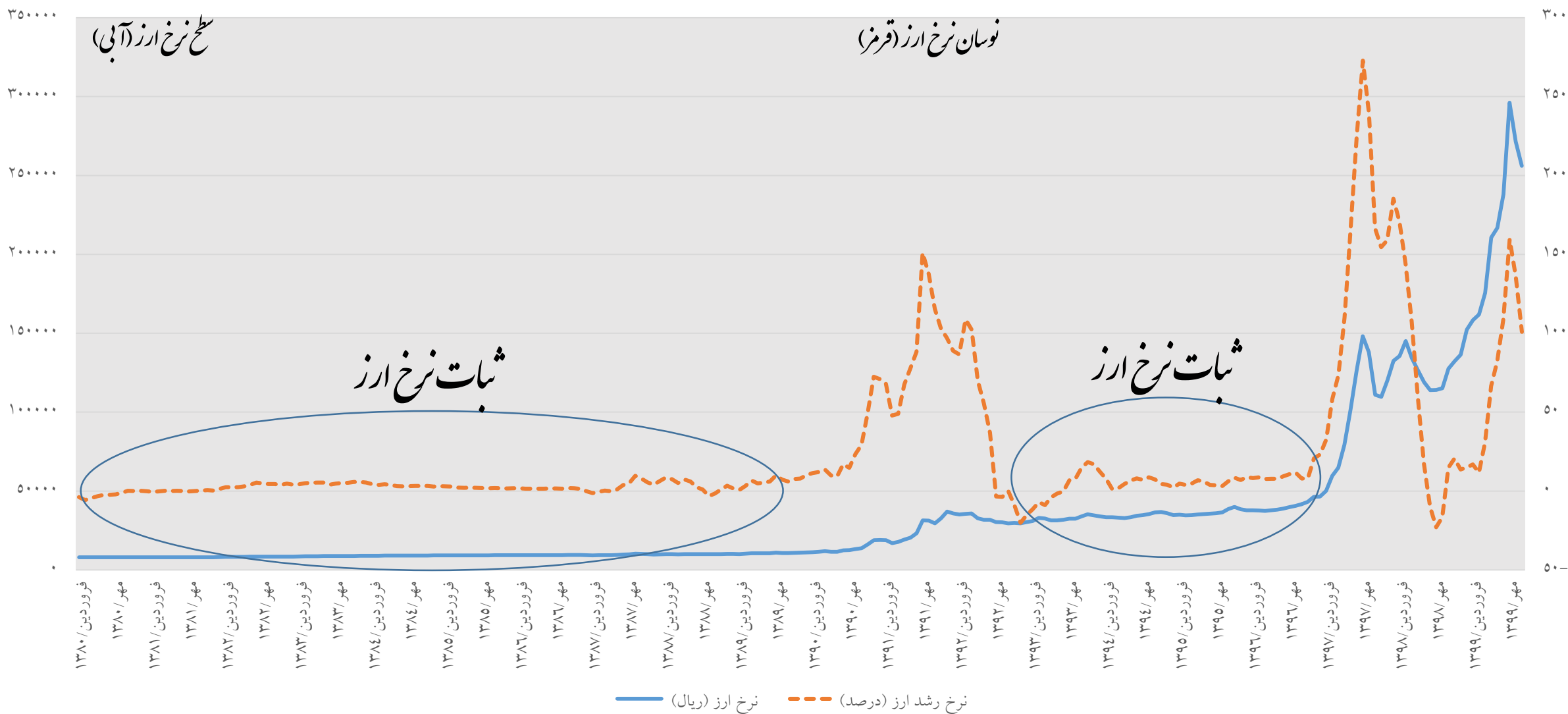
ابعاد اقتصادی تحریم با نرخ ارز

بخش دوم:

تحلیلی بر روند تغییرات نرخ ارز در سالهای ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۸

روند نرخ ارز طی سالهای ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۸

روند نرخ ارزی سالهای ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۸

نکات نرخ ارز ۱۳۸۹-۱۳۸۰:

✓ پایین نگه داشتن نرخ ارز به دلیل وفور درآمدهای نفتی در طی این دوره:

✓ یکسان سازی نرخ ارز در سال ۱۳۸۱ و پایان دادن به نظام دو نرخی ارز

✓ تورم سالانه ۱۴.۵ درصد

✓ افزایش سالانه نرخ ارز به میزان ۳.۵ درصد

✓ نتیجه تورم و افزایش نرخ ارز بصورت جزئی افزایش واردات در طی

این دوران بود

✓ حمایت از واردات در مقابل تولید اتفاق افتاد

آیا سیاست درستی بود؟

✓ ریشه بحران ارزی سال ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ نیز از همین حاشیات می‌گردد.

✓ عدم سازگاری نرخ ارز با سایر متغیرهای کلان

اقتصادی منجر به آن می‌شود که در ابتدای دهه

۱۳۹۰ که تحریم داشت می‌گردد و منابع ارزی با

محدودیت مواجه می‌شود (کاهش دخالت در بازار

ارز) نرخ ارز شدت افزایش یابد و نظام چند

نرخی مجدداً حاکم می‌شود.

روند نرخ ارز طی سالهای ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۸

ثبات نرخ ارز ۱۳۹۶-۱۳۹۲:

✓ باروی کار آمدن دولت جدید و شروع مذاکرات برجام چشم انداز مناسب فضای سیاسی- اقتصادی باعث مهار انتظارات تورمی شد

✓ تورم سالانه ۱۰ درصد

✓ افزایش سالانه ۲ درصد نرخ ارز

✓ حمایت از واردات در مقابل تولید

✓ رشد اقتصادی نزدیک به صفر

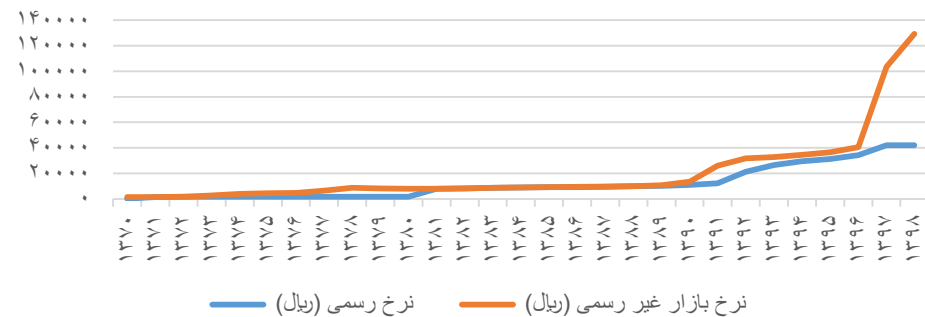
✓ حاکم شدن چند نرخ ارز و شکاف بیشتر آن

از سال ۱۳۹۶ به بعد

✓ از سرگیری صادرات نفت و درآمدهای نفتی

✓ مجددا سیاست ایجاد ثبات در نرخ ارز با عرضه ارزی بازار

شکاف نرخ ارز رسمی و بازار غیر رسمی

ریشه بحران اصلی افزایش نرخ ارز طی سالهای ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۸

عوامل بنیادین و ساختاری:

- ✓ کاهش رشد اقتصادی (حدود صفر در دهه ۱۳۹۰ و بطور خاص در سال ۱۳۹۸ منتهی (۹.۶- درصد) و در بهار ۱۳۹۹ برابر ۳.۵- درصد بوده است)
- ✓ کاهش منابع ارزی به جهت ایجاد محدودیت در صادرات نفت و فرآورده‌های آن
- ✓ وجود کسری بودجه مزمن دولت در دهه ۱۳۹۰
- ✓ خروج سرمایه از کشور (سرمایه‌گذاری در مسکن در کشورهای همسایه)
- ✓ تورم بالا از سال ۱۳۹۷ به بعد

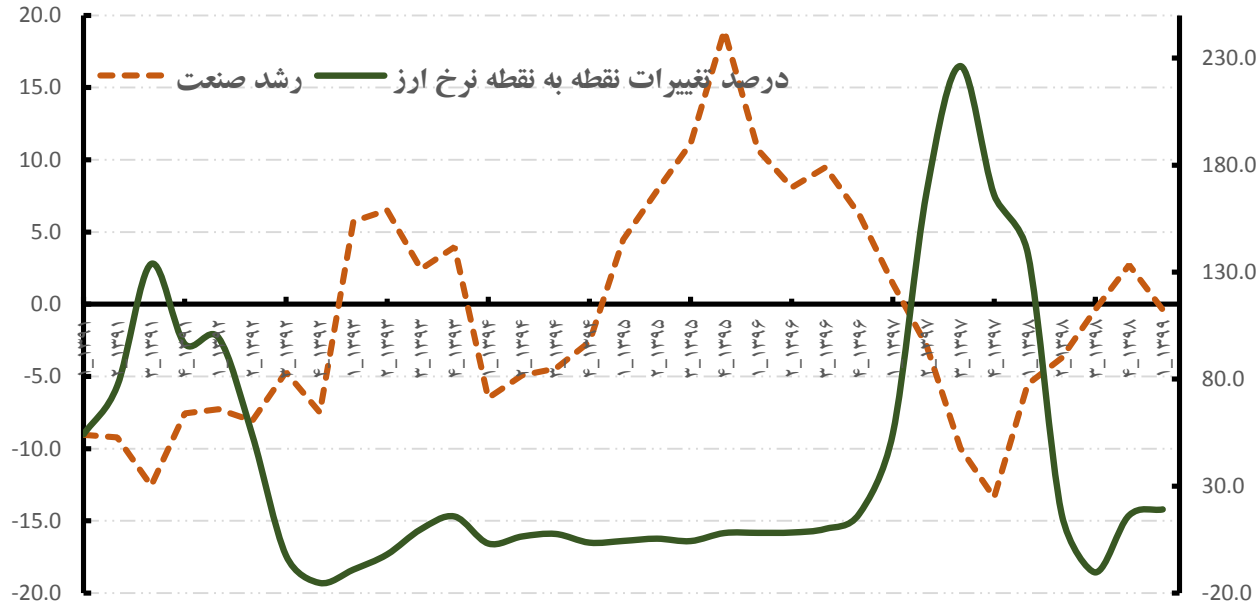
عدم تعدیل نرخ ارز با عوامل بنیادین:

در دوره ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶ سربزه دلیل عدم سازگاری نرخ ارز با حجم نقدینگی، رشد اقتصادی، بهره‌وری، تراژ تجارتی، تورم و انتظارات تورمی با عرضه ارزی بازار مینماید که داشته میشود و نهایتاً از سال ۱۳۹۷ به بعد به علت محدودیت منابع ارزی جهت عرضه ارزی بازار نرخ ارز، جهش بسیاری شدیدی را اقتصاد کشور تجربه می‌کند.

بعد از سال ۱۳۹۷:

- ✓ با خروج آمریکا در اردیبهشت ماه
- ✓ شدت گرفتن تحریم‌ها به تدریج
- ✓ محدودیت در درآمدهای نفتی
- ✓ شکل‌گیری انتظارات تورمی

نرخ ارز اسمی و آثار آن در اقتصاد

ماخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و مرکز آمار ایران

ضریب همبستگی طی دوره ۹۹-۱۳۸۱

شاخص قیمت مصرف کننده	شاخص قیمت تولید کننده	شاخص قیمت کالاهای وارداتی	نرخ ارز
۶۴,۳	۷۱,۷	۹۶,۶	ضریب همبستگی

همبستگی بالا بین رشد نرخ ارز و شاخص قیمت وارداتی و تولیدکننده که به معنای همزمانی بالا میان تغییرات نرخ ارز و تورم است.

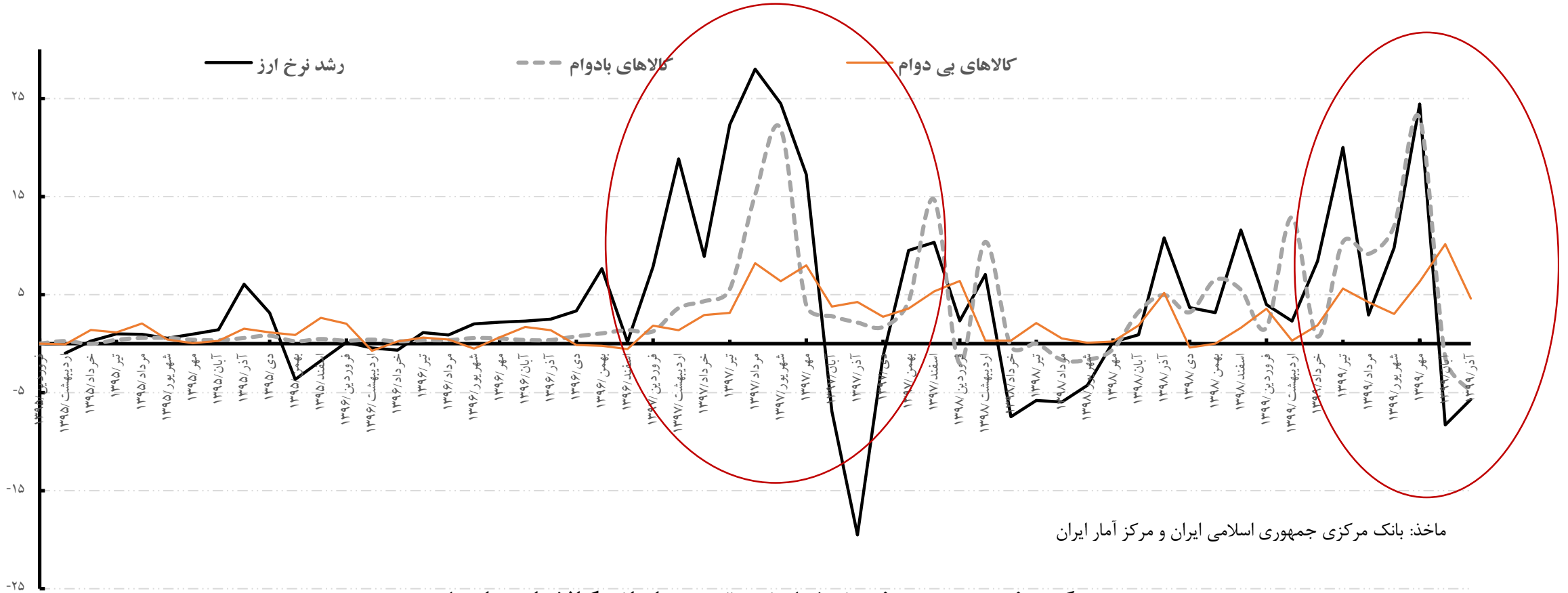
افزایش و نوسان نرخ ارز در داخل یکی از مهمترین علل افزایش تورم و قیمت کالاها و خدمات بوده است.

هر ۱۰ درصد افزایش قیمت واردات افزایش ۴,۴ درصدی تورم را در پی دارد. این در حالی است که نرخ ارز در کشور در مهر سال جاری ۱۶۰ درصد رشد داشته است.

براساس اطلاعات مرکز آمار ایران شاخص قیمت کالاهای وارداتی از ابتدای سال جاری با افزایش قابل توجه روبرو شد؛ افزایش ۴۱۲,۲ درصدی شاخص در تابستان ۱۳۹۹ نسبت به تابستان ۱۳۹۸ روبرو شده است.

باتوجه به شاخص وابستگی ۲۵ درصدی تولیدات به مواد اولیه وارداتی در بخش صنعت افزایش نرخ ارز از کانال افزایش قیمت کالاهای وارداتی بر تولید صنعتی اثر عکس دارد.

نرخ ارزی و آثار آن در اقتصاد

ماخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و مرکز آمار ایران

همبستگی شدید بین رشد نرخ ارز و تورم ماهانه کالاهای بادوام

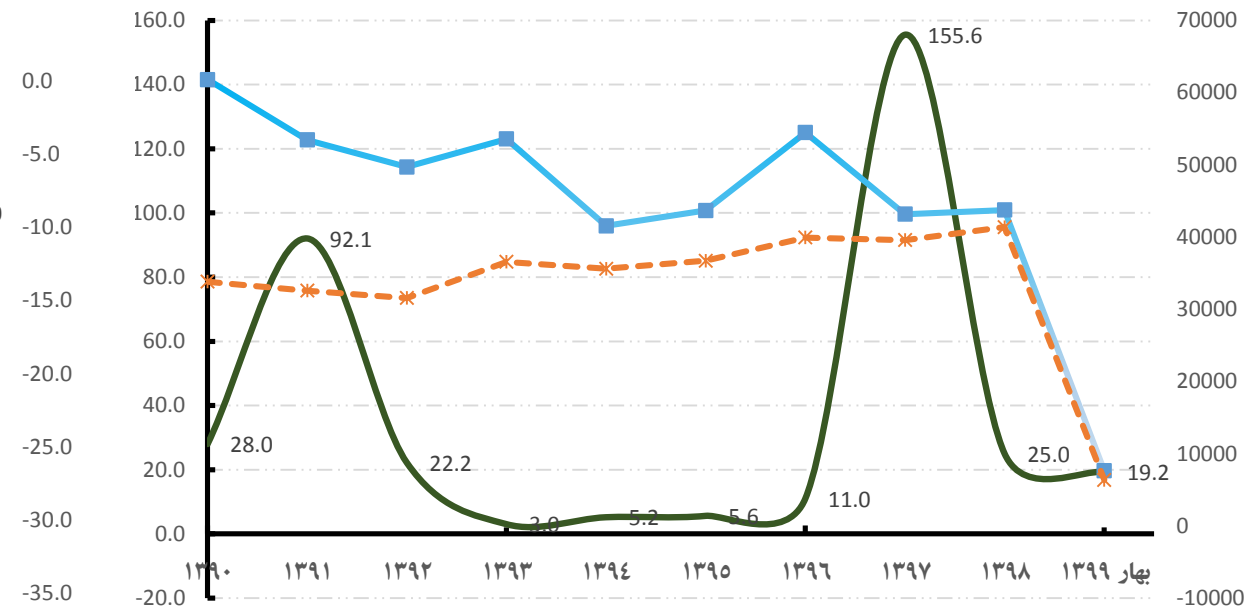
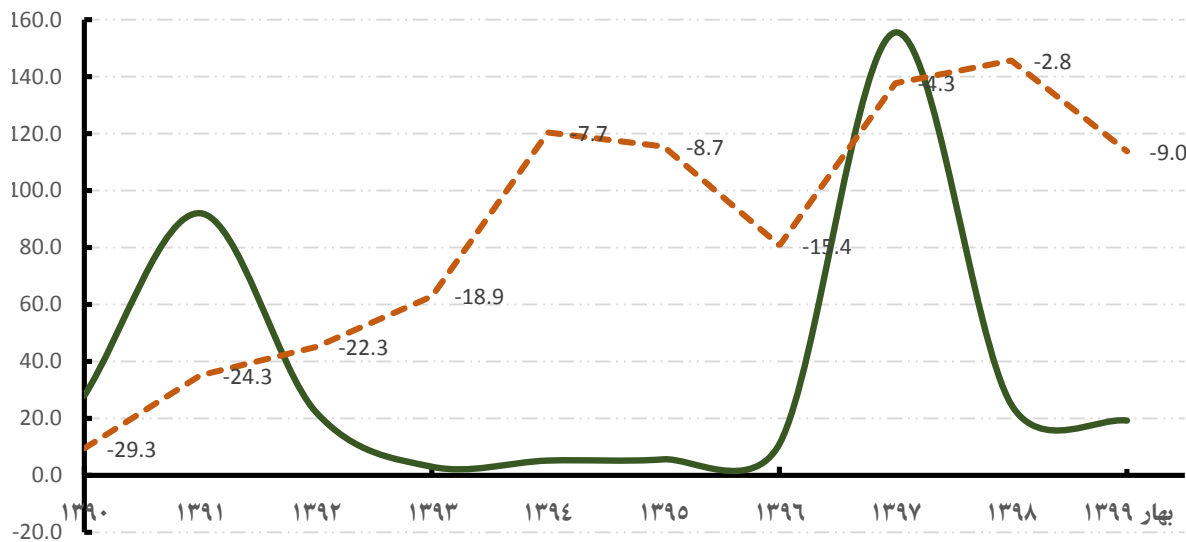
نرخ ارز اسمی و آثار آن در اقتصاد

رشد متغیرهای منتخب طی دوره‌های تگانه ارزی (همش‌های نرخ ارز اسمی) ۱۳۷۳، ۱۳۷۴، ۱۳۹۱، ۱۳۹۲، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (درصد)

رشد نرخ راز	تورم	رشد اقتصادی	رشد صنعتی	واردات	صادرات	رشد تسکیل سرمایه ثابت ناخالص	رشد هزینه مصرفی نهایی بخش دولتی	رشد هزینه مصرفی نهایی خصوصی	
۴۵٫۹	۳۴٫۹	-۱٫۴	-۳٫۵	-۳۹٫۶	۱٫۴	-۱۴٫۳	۰٫۴	-۴٫۴	۱۳۷۳
۵۳٫۲	۴۹٫۳	۲٫۰	-۲٫۷	-۱٫۲	-۹٫۰	-۷٫۴	-۳٫۶	-۶٫۱	۱۳۷۴
۹۲٫۱	۲۸٫۶	-۸٫۶	-۹٫۶	-۲۵٫۹	-۱۶٫۶	-۲۴٫۹	-۴٫۵	-۱٫۱	۱۳۹۱
۲۲٫۲	۳۲٫۱	۲٫۵	-۶٫۹	-۱۴٫۶	۲۷٫۸	-۳٫۳	۵۲٫۳	۰٫۵	۱۳۹۲
۱۵۳٫۳	۲۶٫۶	-۴٫۱	-۶٫۵	-۲۸٫۷	-۱۰٫۱	-۵٫۷	۴٫۸	-۲٫۲	۱۳۹۷
۲۶٫۲	۳۴٫۴	-۶٫۹	-۱٫۸	-۴۰٫۱	-۲۱٫۶	-۴٫۵	-۳٫۶	-۵٫۴	۱۳۹۸

❖ همزمانی جهش نرخ ارز با کاهش رشد اقتصادی و رشد صنعتی و تجربه رشد پایین و منفی، افزایش تورم، کاهش هزینه‌های مصرفی و سرمایه‌گذاری در دوره‌های مورد بررسی به وضوح قابل مشاهده است.

نرخ ارز رسمی و آثار آن در اقتصاد

رشد نقطه به نقطه نرخ ارز (خط سبز محکم) نسبت کسری تجاری غیرنفتی به کل تجارت غیرنفتی (خط نارنجی چین خالی)

رشد نقطه به نقطه نرخ ارز (خط سبز محکم) واردات گمرکی (خط آبی محکم با مربع) صادرات گمرکی (خط نارنجی چین خالی با ستاره)

ماخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

افزایش نرخ ارز منجر به بهبود نسبت کسری تجاری غیرنفتی به کل تجارت غیرنفتی در سال های ۱۳۹۶ به بعد شده است. حال آنکه با توجه به کرونا و بسته شدن مرزها روند صادرات غیرنفتی (۷، ۴۴ درصد) و واردات کالا (۹، ۲۵ درصد) در بهار امسال نسبت به بهار سال قبل کاهش داشته است.

ارزیابی تأثیر نوسانات نرخ ارز رسمی در سطح زیر بخشهای صنعتی

نام صنعت	قیمت	صادرات	واردات	تولید	سرمایه گذاری
صنایع مواد غذایی و آشامیدنی	پایین 0.10	پایین 0.73	پایین -0.59	پایین 0.47	پایین 0.67
تولید محصولات از توتون و تنباکو سیگار	پایین 0.16	بسیار بالا 1.69	پایین -0.90	منفی -0.86	منفی -0.02
تولید منسوجات	بالا 0.54	پایین 0.56	پایین -0.70	منفی -0.08	پایین 0.36
تولید پوشاک عمل آوردن و رنگ کردن پوست خردار	بالا 0.52	نسبتا بالا 1.23	نسبتا بالا -1.35	پایین 0.49	منفی -0.87
دباغی و عمل آوردن چرم و ساخت کیف و چمدان	متوسط 0.38	نسبتا بالا 1.11	نسبتا بالا -1.30	منفی -0.06	پایین 0.18
تولید چوب و محصولات چوبی و چوب پنبه	بالا 0.49	بسیار بالا 1.58	پایین -0.92	منفی -0.05	پایین 0.04
تولید کاغذ و محصولات کاغذی	بسیار بالا 0.78	بسیار بالا 1.65	پایین -0.83	پایین 0.05	منفی -0.08
انتشار و چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط شده	پایین 0.18	نسبتا بالا 1.43	پایین -0.88	پایین 0.06	منفی -0.51
صنایع تولید ذغال سنگ- پالایشگاههای نفت	متوسط 0.20	پایین 0.58	پایین -0.72	پایین 0.06	پایین 0.83
صنایع محصولات شیمیایی	بالا 0.48	پایین 0.56	پایین -0.57	پایین 0.11	نسبتا بالا 1.06
تولید محصولات لاستیکی و پلاستیکی	بسیار بالا 0.66	پایین 0.94	پایین -0.75	پایین 0.15	پایین 0.02
تولید سایر محصولات کانی غیر فلزی	متوسط 0.33	پایین 0.62	پایین -0.60	پایین 0.26	پایین 0.26
تولید فلزات اساسی	متوسط 0.25	پایین 0.66	پایین -0.54	پایین 0.21	پایین 0.57
تولید محصولات فلزی فابریکی بجز ماشین آلات	بالا 0.47	نسبتا بالا 1.00	پایین -0.72	پایین 0.17	پایین 0.01
تولید ماشین آلات و تجهیزات طبقه بندی نشده ...	بالا 0.49	نسبتا بالا 1.19	پایین -0.68	پایین 0.21	پایین 0.09
تولید ماشین آلات اداری و محاسباتی	بالا 0.38	بسیار بالا 2.11	پایین -1.00	پایین 0.40	پایین 0.95
ماشین آلات و دستگاههای مولد و انتقال برق	بالا 0.42	نسبتا بالا 1.22	پایین -0.72	پایین 0.35	پایین 0.25
تولید رادیو و تلویزیون و دستگاهها و وسایل ارتباطی	بالا 0.51	بسیار بالا 1.80	پایین -0.86	پایین 0.11	پایین 0.05
تولید ابزار پزشکی، اپتیکی، ابزار دقیق و انواع ساعت	متوسط 0.37	بسیار بالا 1.76	پایین -0.89	پایین 0.07	منفی -0.12
تولید وسایل نقلیه موتوری و تریلر و نیم تریلر	بسیار بالا 1.04	نسبتا بالا 1.06	پایین -0.58	پایین 0.70	پایین 0.97
تولید سایر وسایل حمل و نقل	بسیار بالا 1.06	نسبتا بالا 1.38	پایین -0.83	نسبتا بالا 1.05	پایین 0.25
تولید مبلمان و مصنوعات	بالا 0.58	نسبتا بالا 1.19	پایین -0.95	پایین 0.34	منفی -0.04

ارزیابی تأثیر نااطمینانی نوسانات نرخ ارز رسمی بر ارزش افزوده و سرمایه‌گذاری صنعتی به تفکیک زیربخش‌های مختلف صنعتی

❖ کلیه زیر بخش‌های صنعت بجز صنایع شیمیایی در سال‌های اول و دوم، صنایع مواد غذایی، آشامیدنیها دخانیات در سال اول و صنایع فلزات اساسی در سال دوم از افزایش نااطمینانی نوسانات نرخ ارز ضرر می‌کنند.

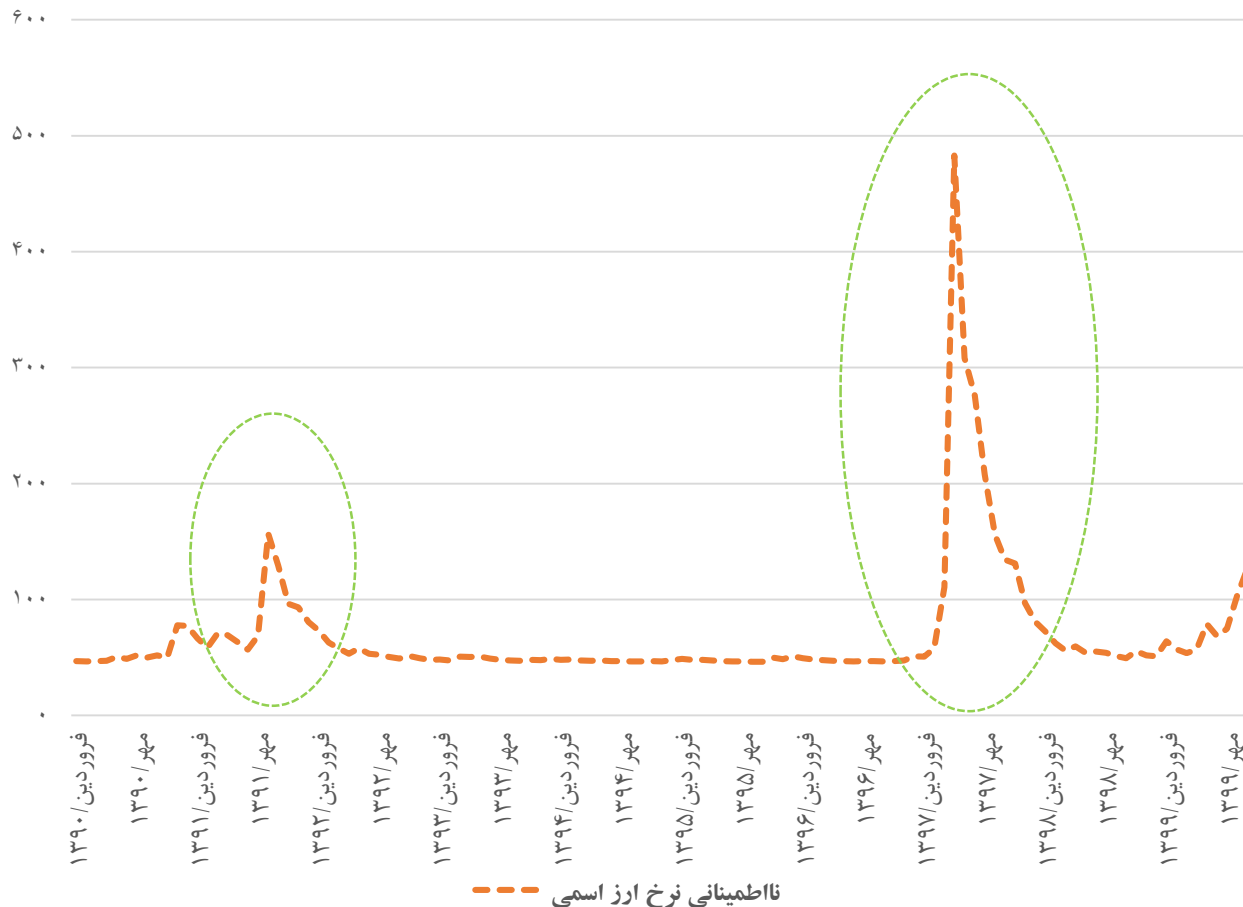
❖ تأثیر نااطمینانی نوسانات نرخ ارز بر سرمایه‌گذاری صنعتی در کل فعالیتهای صنعتی منفی بوده و منجر به کاهش سرمایه‌گذاری از طریق ایجاد محیط نااطمینان می‌شود.

❖ زیرا نوسانات و تغییرات مداوم نرخ ارز در طول زمان در شکل‌گیری انتظارات سرمایه‌گذاران تأثیر به‌سزایی دارد و با ایجاد ابهام در خصوص قیمت‌های آتی کالاها و خدمات، سرمایه‌گذاران را در شرایط عدم اطمینان قرار می‌دهد. بر این اساس، نوسانات نرخ ارز در طول زمان به ایجاد نوعی مخاطره و عدم اطمینان می‌انجامد و از این طریق باعث کاهش سرمایه‌گذاری می‌گردد.

تأثیر نااطمینانی نوسانات نرخ ارز بر سرمایه‌گذاری	تأثیر نااطمینانی نوسانات نرخ ارز بر ارزش افزوده	سال	کل بخش صنعت
-۷,۸۰	-۳,۶۳	سال اول	کل بخش صنعت
-۴,۷۸	-۰,۶۶	سال دوم	
-۱۱,۰۹	۰,۰۵	سال اول	صنایع مواد غذایی، آشامیدنیها دخانیات
-۱,۷۶	-۰,۶۳	سال دوم	
-۱۰,۵۰	-۰,۸۱	سال اول	صنایع نساجی، پوشاک و چرم
-۱,۷۵	-۰,۶۹	سال دوم	
-۱۱,۳۶	-۱,۶۶	سال اول	صنایع چوب و محصولات چوبی
-۱,۷۹	-۶,۲۵	سال دوم	
-۸,۹۹	-۱,۸۵	سال اول	صنایع کاغذ، مقوا، چاپ و صحافی
-۲,۵۳	-۳,۵۹	سال دوم	
-۱۱,۵۱	۰,۸۵	سال اول	صنایع شیمیایی
-۲,۲۱	۱,۱۵	سال دوم	
-۶,۲۶	-۳,۳۸	سال اول	صنایع محصولات کانی غیر فلزی
-۱,۷۰	-۰,۰۱	سال دوم	
-۱۰,۹۸	-۴,۷۹	سال اول	صنایع فلزات اساسی
-۴,۸۶	۰,۵۰	سال دوم	
-۲,۳۱	-۶,۲۶	سال اول	صنایع ماشین‌آلات، تجهیزات و ...
-۳,۹۱	-۱,۸۹	سال دوم	

ماخذ: بررسی آثار نااطمینانی ناشی از نوسانات نرخ ارز بر ارزش افزوده و سرمایه‌گذاری در زیربخش‌های صنعتی کشور

نااطمینانی نوسانات نرخ ارز اسمی

- شاخص نااطمینانی نوسانات نرخ ارز اسمی در تیرماه سال ۱۳۹۷ نسبت به اسفندماه ۱۳۹۶ معادل ۹.۵ برابر شده است. ضمن آنکه نااطمینانی نوسانات نرخ ارز اسمی از تیرماه ۱۳۹۹ افزایشی شده است.

- صرف نظر از سطح نرخ ارز و محدودیت های ناشی از آن به ویژه افزایش هزینه های تولید، افزایش نااطمینانی ناشی از نوسانات نرخ ارز زمینه های بیشتری برای کاهش رشد صنعتی و سرمایه گذاری در بخش صنعت فراهم می آورد. به عبارت دیگر نااطمینانی اثرات زیانباری نسبت به سطح نرخ ارز دارد.

- سهم تکانه نااطمینانی نوسانات نرخ ارز از توضیح دهندگی نوسان ارزش افزوده بخش صنعت به میزان ۳۰ درصد در مقایسه با سایر تکانه ها رقم بالایی است.

ماخذ: گزارش بررسی آثار نااطمینانی ناشی از نوسانات نرخ ارز بر ارزش افزوده و سرمایه گذاری در زیربخش های صنعتی کشور، موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی، آذر ۱۳۹۹

بخش سوم: تحولات نرخ ارز در سال ۱۳۹۹

روند نرخ ارز رسمی ۱۳۹۸-۱۳۹۹

شیوع ویروس کرونا
 بسته شدن مرزها،
 کاهش تقاضای کالاهای
 صادراتی، کاهش شدید
 صادرات نفتی و
 غیرنفتی

- کاهش بیش از ۴۲۰ درصد صادرات روزانه نفت خام در بهار (۱۸۷ هزار بشکه)
- کاهش ۴۴ درصدی صادرات غیرنفتی در بهار ۹۹ (کمتر از ۶,۳۶ میلیارد دلار)
- کاهش ۲۷ درصد واردات در این دوره (۷,۶ میلیارد دلار)

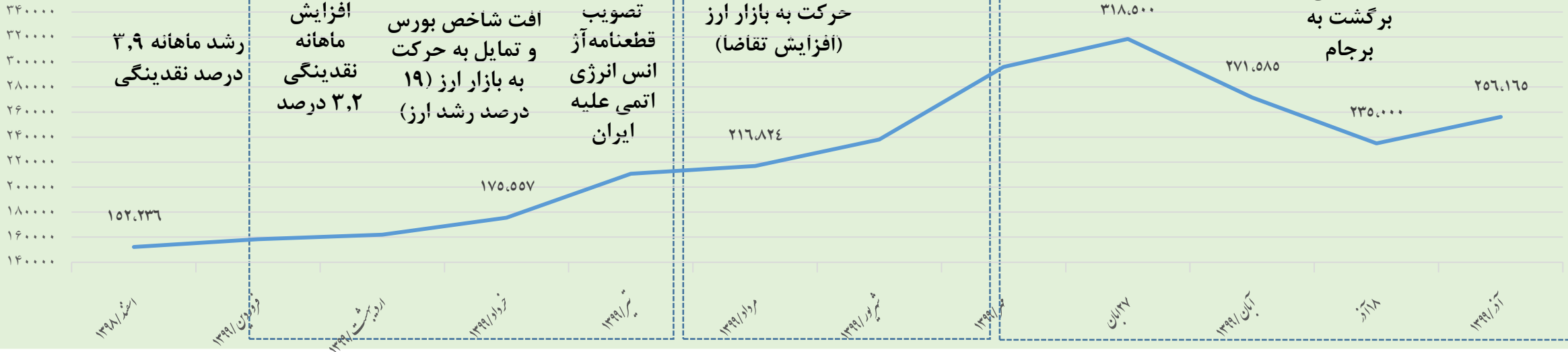
بدتر شدن تراز تجارت خارجی

خلق پول توسط بانکها برای اعطای وام به منظور حفظ شاخص بورس منجر به خلق نقدینگی (۴۰ هزار میلیارد تومانی)
 افزایش نقدینگی (۳۵٪)،
 حرکت به بازار ارز

شروع افت ارزش شاخص قیمت سهام و تمایل به حرکت به بازار ارز (افزایش تقاضا)

سیگنال خوب سفر
 رئیس بانک مرکزی به عراق برای آزادی منابع ارزی همچنین احتمال آزادسازی منابع ارزی ایران در کره جنوبی

انتظارات مثبت
 از نتیجه انتخابات آمریکا و خوشبینی به برگشت به برجام

تغییر عوامل کوتاه مدت در سال ۱۳۹۹

- کاهش منابع ارزی کشور (از محل صادرات نفتی، صادرات غیرنفتی...) - منفی شدن تراز تجاری کشور در نیمه نخست سال جاری بعد از دو دهه
- کاهش محسوس صادرات نفت ایران به خاطر تحریم ها کاهش بیش از ۴۲۰ درصد صادرات روزانه نفت خام در بهار (۱۸۷ هزار بشکه)
- کاهش صادرات غیرنفتی نیز به خاطر بحران کرونا (۷/۴۴ درصد کاهش در بهار ۹۹)

➤ عدم امکان تامین مالی خارجی یا جذب منابع ارزی به خاطر تحریم ها

➤ عدم امکان وصول بخش قابل توجهی از ارز حاصل از صادرات به دلیل تحریم ها و لیست سیاه FATF

➤ شکل گیری انتظارات تورمی به دلیل چشم انداز نه چندان مناسب اقتصادی

➤ تاثیر فضای کشور بعد از افزایش قیمت بنزین، ترور ناجوانمردانه سردار سلیمانی

➤ شروع بیماری کرونا از بهمن ماه ۱۳۹۸

➤ عدم دخالت بانک مرکزی (یا دخالت محدود) در بازار اسکناس در کنار سرریز تقاضای حواله به بازار اسکناس نیز سبب تشدید روند افزایشی نرخ ارز در ماههای

گذشته شده است.

تغییرات نرخ ارز در سال ۱۳۹۹

از ابتدای سال تا مردادماه ۱۳۹۹:

➤ نرخ ارز از تقریباً ۱۵۰۰۰ تومان به ۲۱۰۰۰ تومان میرسد که عمدتاً ناشی از عوامل بنیادین و عوامل کوتاه مدت بویژه بیماری کرونا و رشد انفجاری بورس

از شهریور تا آبانماه ۱۳۹۹:

➤ نرخ ارز از تقریباً ۲۱۰۰۰ تومان به کانال ۳۱۰۰۰ تومان وارد می شود که عمدتاً علاوه بر عوامل بنیادین و کوتاه مدت، سقوط بورس و خروج پول به سمت بازارهای موازی از جمله دلار عامل اصلی آن است.

تغییرات نرخ ارز در سال ۱۳۹۹

روند نرخ ارز بعد از آبانماه ۱۳۹۹:

➤ از ۲۷ آبانماه و با شروع خبرهایی مبنی بر عدم موفقیت ترامپ در کسب آرای اکثریت لازم در انتخابات آمریکا، نرخ ارز روندی نزولی به خود گرفت.

➤ روند نزولی نرخ ارز تا ۲۳۵۰۰ تومان (در ۱۸ آذرماه) ادامه داشت اما بعد از آن نرخ ارز مجدداً افزایش یافت و در دی ماه در کانال ۲۵۰۰۰ تومان در نوسان است.

تغییرات نرخ ارز در سال ۱۳۹۹

اکنون این پرسش مطرح میشود که دلایل عدم تداوم روند کاهش نرخ ارز بعد از شکست ترامپ در انتخابات و افزایش احتمال تغییر رویکرد دولت این کشور در قبال تحریم های اقتصادی چیست؟

دلایل:

۱- تداوم دولت ترامپ به صورت قانونی تا پایان ژانویه و افزایش فشار این کشور بر ایران. با توجه به رویکرد خصمانه دولت ترامپ و حامیان آن، احتمال بروز یک ماجراجویی ضد ایران به هر صورت تا پایان قانونی این دولت وجود دارد. این موضوع خود نوعی از نا اطمینانی را بر بازار ارز نیز تحمیل کرده است و سبب شده است تا روند نزولی نرخ ارز تداوم نیابد.

۲- عدم همراهی گروه های سیاسی داخلی با رویکرد دولت بنی برنزد اگرچه با دولت جدید آمریکا. با تغییر دولت در آمریکا، در داخل نیز دولت تایل خود را به مذاکره مشروط بر اینکه دولت جدید آمریکا رویکرد خود را اصلاح کند نشان داد. با این حال، گروه های سیاسی مخالف دولت تلاش کردند تا این روند را متوقف کنند. از جمله تصویب قانونی بنی بر الزام دولت به از سرگیری غنی سازی ۲۰ درصدی در بازه زمانی ۲ ماهه سیکنال منفی به بازار ارز داد و خود سبب شد روند نزولی ارز در بازار متوقف شود.

تغییرات نرخ ارز در سال ۱۳۹۹

۳- عدم عرضه ارز از سوی صادرکنندگان

با توجه به روند صعودی نرخ ارز، شواهدی وجود دارد که برخی از صادرکنندگان عمده تمایلی به کاهش نرخ ارز نداشته‌اند و سعی کردند با تعویق عرضه ارز به بازار، جلوی کاهش نرخ ارز را بگیرند. این موضوع باعث شد که رئیس کل بانک مرکزی نیز در یک پست اینستاگرامی در آذرماه به این موضوع اشاره می‌کند.

۴- ریزش بازار بورس

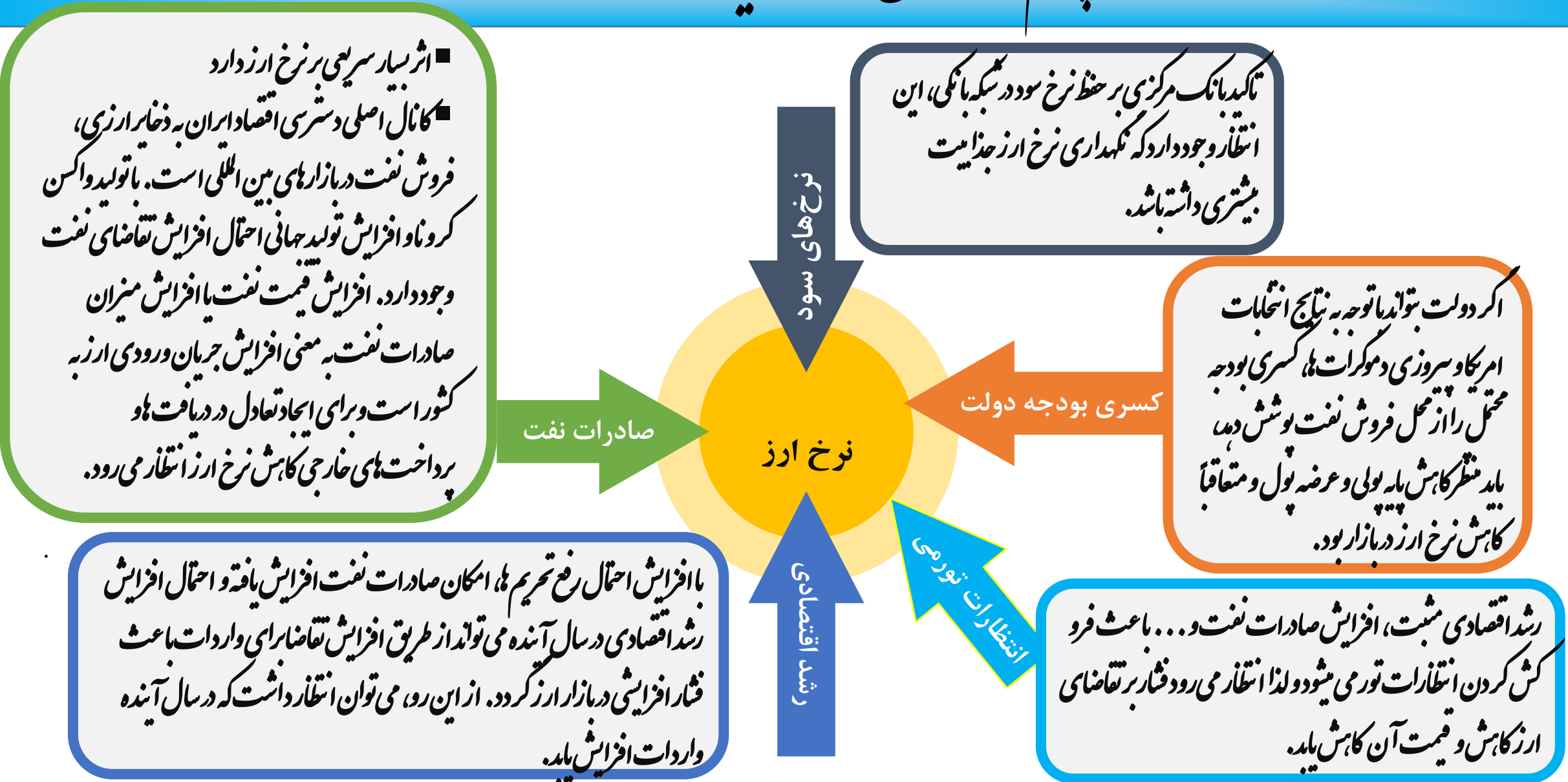
بازار بورس از مردادماه دچار ریزش شد و همزمان بسیاری از سرمایه‌گذاران منابع خود را صرف خرید ارز، طلا و مسکن کردند. همین موضوع سبب شده است تا علی‌رغم تغییراتی که رخ داده است، تقاضای ارز اوقات خندانی نداشته باشد.

۵- عدم تغییرات عمده در شرایط اقتصاد کلان کشور

علی‌رغم تغییرات سیاسی که در آمریکا رخ داده است، اما ساختار اقتصادی کشور تغییر خاصی نکرده است. به بیان دیگر، کسری بودجه دولت، رشد نقدینگی، تورم و عدم رشد اقتصادی، همچنان در کشور وجود دارد. این موضوع در کنار بودجه ۱۴۰۰ که کسری پنهان قابل توجهی برای آن محتمل است سبب شده است تا چشم انداز بازار ارز خندان‌گانه نباشد و فعالان اقتصادی انتظار دارند که روند بلندمدت بازار ارز کاهش‌ی نباشد.

بخش چهارم:
حشم انداز نرخ ارز

چشم انداز نرخ ارز: نیروهای پیشبرنده

چشم انداز نرخ ارز: برآیند نیروها

- نیروهای پیشبرنده انتظار می رود همگی برای سال آینده فعالی باشند
- برخی نیروها اثر کاهشندگی و برخی نیروها اثر افزایشندگی دارند و برآیند آنها مهم است
- با توجه به نیروهای اثرگذار بر نرخ ارز، انتظار بر این است که نیروهای کاهشنده نرخ ارز قدرت بیشتری نسبت به نیروهای افزایشنده داشته باشند
برآیند این نیروها در جهت روند کاهش نرخ ارز باشند

پیشهادات و راهبردهای سیاستی

عوامل بنیادین و ساختاری:

- افزایش درآمدهای دولت و پایداری سازی آنها به منظور جلوگیری از کسری بودجه؛
- ایجاد محیط با ثبات اقتصاد کلان و سیاست های منضبط پولی و مالی.
- تکمیل عملیات بازار باز توسط بانک مرکزی به منظور مدیریت تعدیگی و نرخ سود؛
- پیروی از سیاست تثبیت نرخ ارز حقیقی و پرمیز از سیاست تثبیت نرخ ارز اسمی در راستای کاهش نوسانات ارزی؛
- تلاش در جهت رقابتی کردن صنایع داخلی و تنوع بخشی به ساختار صنعتی از طریق تشویق سرمایه گذاری؛

پیشهادات و راهبردهای سیاستی

عوامل کوتاه مدت:

□ لغو کلیه ممنوعیت ها (بخز موارد شرعی) و تبدیل آنها به معادل تعرفه ای جهت جلوگیری از قاچاق کالاها؛

□ سیاست واردات بدون انتقال ارزش خریدارای آسیب بانی است (کم اظهاری صادرکنندگان، قاچاق کالا و...) لیکن در این برهه از زمان میتواند از فشار بر بازار ارز بکاهد.

□ سیاست استفاده از ارز متقاضی (در قالب مدیریت واردات) به عنوان یکی از شیوه های تسویه ارزش حاصل از صادرات، میتواند ضمن روان سازی واردات، از فشار بر بازار ارز بکاهد.

□ اتخاذ سیاست های ضد چرخه ای (نظیر نرخ سود بین بانکی)؛ به عنوان مثال کاهش نرخ سود بین بانکی که از اردیبهشت ماه ۹۸ (۲۰ درصد) شروع شود در خرداد ماه ۱۳۹۹ (۱۰ درصد) به کف رسید و سپس افزایش یافت موجب تشدید انتظارات تورمی شد.

سپاس از توجه شما